

שנחסרה השליחות על החתימה, אך הואיל ואין למשלח נפקותא בדבר, לא נתבטלה השליחות על הכתיבה והנתינה. ועיקר הדבר נמצא בשו"ת הריב"ש ריד.
וע' באילת השחר שדקדק מלשון רש"י, שגם כשאמר 'לאחד ולא לשנים', אם לא שיש טעם על הקפדה, אף אם שינו מדבריו לא בטלה השליחות כי תולים שדבריו אינם לעיכובא בדוקא.

ב. אמר 'מכור לאחד' ולא פירש 'ולא לשנים' — רב הונא אמר: מוכר לאחד ולא לשנים. רב חסדא ורבה בר רב הונא אמרו: לאחד ואפילו לשנים ואפילו למאה. וכן הורה רב נחמן.
א. התוס' צדדו שאם עדיין לא חתמו העדים על השטרות, או אפילו חתמו אלא שכתב לכל לוקח שטר נפרד, נשאר הדבר בספק שמא אינו חפץ להרבות בשטרות. לא נחלקו אלא כשכבר חתמו העדים או כשנכתב הכל בשטר אחד. (וכן צריך לומר בדעת הרי"ף (רא"ש). ומדברי רב האי גאון המובא בתוס' משמע לכאורה שאין לחלק בדבר).
ב. לגרסת רבנו חננאל (וכ"ה בר"ף לפנינו), אם אמר 'באחד' פשוט שכוונתו בדוקא ואם מכר לשנים אינו מכור. לא נחלקו אלא בסתם.

דפים צט — ק

קפו. א. שליח שטעה, האם ממכרו מכר?

ב. האומר לשלוחו: צא ותרום, ופיחת או הוסיף בשיעור התרומה מדעתו של בעל הבית, האם תרומתו תרומה אם לאו?
ג. דיינים ששמו נכסים למכרם, ופיחתו או הוסיפו שתות — האם מכרם בטל אם לאו?
א. שליח שטעה — מכרו בטל. ואף על פי שאין אונאה לקרקעות, בשליח שונה, שאומר לו: לתקן שלחתיך ולא לעוות.
נחלקו אמוראים בדעת רב נחמן, בשליח שטעה בפחות משתות האם מכרו בטל, כדין אלמנה המוכרת נכסי יתומים וטעתה (רב שמואל בר ביסנא), או מכרו קיים כדין דיינים שטעו (רבא). והסיקו הלכה שמכרו בטל, כאלמנה. (ואף רבא עצמו סובר כן, ולא אמר מכרו קיים אלא בדעת רב נחמן. כן תירץ רשב"ם ליישב הסוגיא בקדושין).
א. לפירוש רבנו תם, דלא כרש"י ועוד, בשליח דעלמא ודאי מכרו בטל, שאומר לו 'לתקוני שדרתיך ולא לעוותי'. לא נחלקו אלא בשליח הדיינים שמכר.
בדין שופט המתמנה ברשיון המלך לשפוט יחידי, שטעה הוא או שלוחו — ע' בשו"ת הריב"ש קעט.
ב. מבואר בתוס' שביתר על שתות לדברי הכל מכרו בטל. ואף בפחות משתות, אעפ"י שהמכר קיים לדעה אחת, צריך להחזיר אונאה.
ג. שליח שטעה ומכרו בטל, אפילו רוצה להחזיר מה שטעה אין שומעים לו. (עפ"י שער המלך מכירה ג, ט).
ד. שליח שטעה לטובת משלחו — מרב האי גאון משמע שמכרו בטל כמו אילו טעה לרעת המשלח [אלא שצריך באור בדבריו מדוע נקט 'שתות' הלא אף בפחות מכן מכרו בטל], ואילו רבנו יונה סובר שהרי הוא ככל אדם. (מובא ברא"ש).

ב. האומר לשלוחו צא ותרום — תרום כדעת בעל הבית, בעין יפה או ברעה. ואם אינו יודע דעתו — תרום בבינונית, אחד מחמשים. פיחת עשרה או הוסיף עשרה — תרומתו תרומה, שאומר לו כך אמדתיך. אבל יותר מכן אין תרומתו תרומה. לתקן שלחו ולא לעוות.
שליח שתרם מן היפות ללא שאמר לו בעל הבית — אין תרומתו תרומה, שאין רגילות לתרום מן היפות והיה לו לבקש רשותו. (עפ"י ב"מ כב ותוס').

ג. שום הדיינים שפיתחו תורת או הוסיפו תורת — מכרם בטל. רשב"ג אומר: מכרם קיים, שאם בטל — מה כח ב"ד יפה. ומסרו בשם רבי שפסק כדברי רשב"ג, [ולדעה אחת אף החזיר הדין בדיעבד, משום 'טעות בדבר משנה']. אמר רב נחמן: הלכה כדברי חכמים. [ואעפ"י שסובר רב נחמן 'מה כח ב"ד יפה' בחלוקת נכסי יתומים, שאם העמידו להם אפוטרופוס ובררו להם חלק יפה, אינם יכולים למחות כשהגדילו — בטעות שטעו בית דין אין אומרים סברא זו].

א. הלכה כרב נחמן, שאם טעו הדיינים בשתות מכרם בטל [אם לא היתה הכרזה כדלהלן]. פחות משתות — מכרם קיים. (עפ"י רי"ף ורמב"ם — מלוה יב, יא.)

ולענין לקוחות פסק הרמב"ם (מלוה כב, טו) שאם טעו בית דין בשומה ששמן לבע"ח לטרוף מן הלוקח, אפילו טעו בכל שהו מכרם בטל, שהרי הן כשליח. וע' באור הדבר במ"מ ובכס"מ שם, וע"ש באבי עזרי. ב. משמע שאין חילוק אם טעו בית דין לטובת היתומים או לרעתם, הדין שוה בכל אופן. (עפ"י רא"ש.)

ג. טעו בית דין באופן שמכרם בטל, ורצו לקיים המקח ולהחזיר האונאה, והלוקח רוצה לבטל המקח — הרמב"ם כתב (מכירה יג, י) שיכולים ב"ד לקיים המקח, והרא"ש צדד בסברא שהדין עם הלוקח.

ד. טעו הדיינים בפחות משתות — כתבו התוס' שצריך להחזיר האונאה, כדין השליח. והרמב"ם (מכירה יג, ג) כתב שהרי זו מחילה, כבהדיוט.

אף לרשב"ג, אם טעו במחצה, כגון שמכרו שוה מאתים במנה או שוה מנה במאתים — מכרם בטל. אם הכריזו על מכירת הנכסים כדין שום היתומים — אפילו שוה מנה במאתים או שוה מאתים במנה — מכרם קיים. (לא אמרו מכרם בטל אלא ללא הכרזה, ואפילו בדברים שאינם טעונים הכרזה, כדלהלן. ולגסת הרי"ף, בדברים הללו אפילו אם הכריזו, אם פחתו או הותירו תורת — מכרם בטל.)

דף ק

קפז. א. בית דין שמכרו נכסי יתומים שלא בהכרזה, האם ממכרם מכר?

ב. אלו דברים אינם טעונים הכרזה?

ג. מכירת מטלטלי יתומים — כיצד?

א. אמר אמימר בשם רב יוסף: בית דין שמכרו בלא הכרזה במקום שצריך להכריז, נעשו כמי שטעו בדבר משנה וחוזרים, ואפילו לא טעו בשומתן.

ב. אלו הן דברים שאין מכריזים עליהם: העבדים (שמא ישמעו ויברחו) והמטלטלין והשטרות (שמא יגנבו). וכגון שייחדם לכתובה או שתפסתם מחיים. תוס'. ופעמים שאין מכריזים כלל, כאשר השעה דחופה, כגון מכירת נכסי יתומים לצורך מס המלך או לצורך מזונות או לקבורה. ויש מקומות שלא נהגו כלל בהכרזה, כגון נהרדעא, שמעולם לא עשו בה אגרת בקורת.

ג. אמר רב יהודה אמר שמואל: מטלטלים של יתומים שמים אותם ומוכרים אותם לאלתר (סמוך למיתת אביהם, שלא ירקבו). רב חסדא אמר אבימי: מוכרים אותם לשווקים. ואין כאן מחלוקת, כאן כשיום השוק קרוב כאן כשהוא מרוחק. וסיפרו על רב כהנא שהיה בידו שיכר של יתומים והשהה עד הרגל, כדי שיקבל מעות מזומנים העוברים לסוחר, אעפ"י שטעמו קרוב להחמיץ.

ו'הכל לי ראות עיני בית דין, וזה שיראה להם תועלת ותקנת היתומים להשהותם עד יום השוק או למכור לאלתר — יעשו'. (רא"ש.)